

Ortaokul 7.Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Metinler ile Sosyal Bilgiler Dersindeki Tarih Konularının İlişkilendirilmesi: Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri*

Associating the Texts in 7th Grade Turkish Course Books with the History Topics of the Social Studies Course: Opinions of Social Studies Teachers

Durmuş BATIK**

*Bu çalışma 21-24 Nisan 2016 tarihinde Antalya'da düzenlenen 25. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

**Öğretmen, Samsun Atakum Denizevleri Ortaokulu, durmusbatik@hotmail.de, ORCID: 0009-0003-7818-3388

Öz

Bu çalışma, Türkçe ve Sosyal Bilgiler derslerinde 7. sınıf öğrencilerine sunulan içerikler arasındaki benzerlik ve farklılıkları analiz etmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Samsun, Merkez ilçelerinde görev yapan on sosyal bilgiler öğretmeninin katılımıyla yürütülen nitel bir araştırmadır. Araştırmada, Türkçe ders kitaplarında yer alan metinler ile Sosyal Bilgiler dersinin tarih konuları karşılaştırılmıştır. Öğretmenlerin görüşleri, ders kitaplarındaki metinlerin özellikle Atatürk ve Atatürkcülük, milli kültür öğeleri, milli gün ve haftalar gibi tarih temaları açısından Sosyal Bilgiler dersi ile pek bir ilişkisi olmadığı yönündedir. Türkçe kitaplarında tarih konularının daha çok tanıtım amaçlı yer aldığı, iki ders arasında içerik bağlamında önemli bir uyum olmadığı tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Ders kitabı, Öğretmen, Sosyal bilgiler, Tarih, Türkçe.

Abstract:

In this study, it was aimed to determine the relationship between adult's ability to express their emotions and their childhood experiences and the factors affecting This study was carried out to analyze the diversity and differences of the contents offered in 7th grades in Turkish and Social Studies courses. It is quality research conducted by five social studies teachers working in Atakum district of Samsun province. In the research, the texts in Turkish textbooks and current topics of Social Studies courses were compared. Teachers work in a direction where the texts in the textbooks are particularly related to Atatürk and Kemalism, national culture, and have no connection with Social Studies lessons in terms of historical themes such as national days and weeks. It has been determined that history subjects are included in Turkish books mostly for promotional purposes and that there is no significant harmony in the contents between the two courses.

Key words: Textbook, Teacher, Social studies, History, Turkish.

Giriş

Eğitim, bir neslin birikimlerini ve kültürel değerlerini bir sonraki nesillere aktarma sürecidir. Her nesil, öncekilerin eriştiği bilgi ve kültür düzeyini korumak ve geliştirmek amacıyla bu aktarımı gerçekleştirir. Kültür ise, toplumdan topluma aktarılan bilgi, sanat, ahlak, inanç, hukuk ve gelenekler gibi insanın toplum içindeki üyeliğinden kaynaklanan tüm yetenek ve alışkanlıkları içeren geniş bir kavramdır (Türkoğlu, 2002, s. 31). Eğitim süreci, bireyin deneyimleri yoluyla davranışlarında bilinçli ve istenen değişiklikler yapılmasını hedefler (Ertürk, 1997, s. 57). Bu süreç, bireyin toplum içinde sosyalleşmesine ve kültürel değerleri özümsemesine yardımcı olur. Dolayısıyla birey, toplumun örf, adet ve geleneklerini yaşar ve bu değerleri sonraki nesillere aktarmakla yükümlüdür (Gülbahar, 2004, s. 229).

Ortaöğretimde yer alan Tarih, Coğrafya ve Sosyoloji gibi dersler, temel eğitimin 4.-8. sınıflar arasında Sosyal Bilgiler dersi kapsamında; ilk üç yıl ise Hayat Bilgisi dersi kapsamında işlenmektedir. Türkiye'deki eğitim sisteminde, bu dersler disiplinler arası bir ilişki çerçevesinde ele alınır ve "geniş alanlı tasarım" anlayışıyla birbirleriyle bağlantılı olarak öğretilir. Bu yaklaşımın en belirgin örnekleri arasında Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler ve Fen Bilgisi (Fen ve Teknoloji) dersleri bulunur. Bu dersler, mihver dersler olarak adlandırılır ve diğer ifade ve beceri dersleri bu ana derslerle ilişkili bir şekilde işlenir. İlkokulların ilk üç yılında Hayat Bilgisi dersi, ilkokulun son yılında ise Fen Bilimleri dersi ve Sosyal Bilgiler dersi ve öğrencilere mihver ders olarak sunulur. Program içindeki diğer dersler, bu ana dersler etrafında şekillendirilerek öğretilir (Erden, t.y., s. 22).

Bu eğitim yaklaşımında, ilkokul ve ortaokul programlarında yer alan Sosyal Bilgiler ve Türkçe dersleri arasındaki koordinasyon vurgulanmaktadır. Özellikle, Sosyal Bilgiler dersinde işlenen "*Cumhuriyeti Nasıl Kurduk*" gibi mihver ders üniteleri, Türkçe dersinde de Cumhuriyetin kuruluşu ile ilgili metinlerle desteklenerek öğrencilere sunulur. Bu yöntem, Milli Eğitim Bakanlığı'nın ders içeriklerini belirleme politikasına uygun bir şekilde, öğrencilere dersler arası bağlantıları göstermeyi ve bilgilerini pekiştirmeyi amaçlar. Tazebay ve Çelenk (2008, s. 395) tarafından hazırlanan "*Türkçe Öğretimi- İlke- Yöntem- Teknikler*" adlı eserde, Sosyal Bilgiler dersindeki çalışmaların Türkçe dersinde de entegre edilmesi gerektiği üzerinde durulur. Bu yaklaşım, öğrencilere dil becerilerini geliştirirken, aynı zamanda kapsamlı bir bilgi yapısını anlamalarını sağlayarak eğitimin bütünsel bir yaklaşımını destekler.

Türkoğlu'nun "Öğretmenlik Mesleğine Giriş" kitabında aktarılan bilgilere göre, Unesco'nun yaptığı açıklamalarda, bir toplumun tarihini anlaması ve bu tarihsel bilinci taşıması vurgulanmaktadır. Türkçe, Türk kültürünün bir yansıması olarak görülürken; tarih, örf, adet ve geleneklerle birlikte bireyin duyarlılığını, moral değerlerini ve eğitim disiplinini de içerir (Türkoğlu, 2002, s. 32). Sosyal Bilgiler dersi, geçmiş bilene ve güncel olayları izleyebilen bireyler yetiştirme amacını güderken, Türkçe dersi ise bu bireylerin geçmiş, bugün ve gelecek arasında etkili iletişim kurabilmesine olanak sağlar (Şiringel, 2006, s. 6). Tarih bilincinin geliştirilmesinde Sosyal Bilgiler dersinin merkezi bir rol oynadığı belirtilirken (Yılmaz, 2002, s. 53), bu tarihi bilgileri etkin bir şekilde aktarma ve kuşaktan kuşağa geçirme görevi ise Türkçe dersine aittir. Her iki ders de bireyin sözel, dilsel, sosyal ve içsel zekâsını geliştirme yönünde paralellik gösterir (Epçaçan, 2018, s. 58-59). Bu nedenle, bu ders programlarının içerik ve yöntem bakımından karşılaştırılması, eğitim bilimleri açısından büyük önem taşır.

Bu çalışmada, ortaokul 7. sınıflarda yer alan Sosyal Bilgiler ve Türkçe ders kitaplarındaki içeriklerin birbirleriyle olan ilişkisi incelenmiştir. Araştırmanın ana odak noktası, Sosyal Bilgiler ders kitaplarında ele alınan tarih konuları ile Türkçe ders kitaplarındaki metinler arasındaki bağlantıların nasıl olduğudur. 2006 yılından itibaren eğitimde uygulanan "*Yapılandırmacı Öğrenme Yaklaşımı*" ile dersler arası bütünlüklü bir öğretim modeli benimsenmiş, öğrencilerin üst düzey bilişsel becerilere ulaşmaları hedeflenmiştir. Bu bağlamda, her iki dersin içerikleri tematik olarak ilişkilendirilmiş, böylece öğrencilerin bilgileri daha kapsamlı ve anlamlı bir şekilde işlemeleri amaçlanmıştır. Araştırma, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşleri alınarak yapılmış ve bu görüşler analiz edilmiştir. Araştırmanın temel sorusu, "*Ortaokul 7. Sınıf Türkçe öğretim programı ve ders kitaplarında yer alan metinlerin Sosyal Bilgilerin Tarih konuları ile nasıl ilişkilendirildiği*" şeklinde belirlenmiştir.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışma betimsel araştırma şeklinde planlanmaktadır. Betimsel araştırma, çeşitli sosyal bilim alanlarında sıkça başvurulan bir yöntemdir ve genel olarak olayların, insan gruplarının ya da diğer fenomenlerin mevcut durumlarını tanımlamak amacıyla kullanılır. Arslan (2012) bu tür araştırmaların, olayların veya insan gruplarının belirli özelliklerinin, bu özelliklerin nasıl ortaya çıktığının ve aralarındaki ilişkilerin ne olduğunun detaylı bir şekilde incelenmesine olanak tanıdığını belirtmektedir. Betimsel araştırmalar, genellikle anket, gözlem, case study (vaka analizi) ve benzeri yöntemler kullanarak veri toplamakta, bu veriler daha sonra istatistiksel analizlerle işlenmekte ve yorumlanmaktadır. Bu yöntem sayesinde araştırmacılar, incelenen alanla ilgili neden-sonuç ilişkilerini kurmak yerine, olayların veya durumların var olan koşullarını ve bu koşulların birbiriyle olan ilişkilerini belirleme fırsatı bulurlar (Arslan, 2012). Bu çalışmada görüşme yöntemi kullanılarak veri toplanmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın kapsamı Samsun ilinin merkez ilçeleri olan Atakum, Canik, İlkadım ve Tekkeköy'deki ortaokullarda çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerini içermektedir. Araştırmada kullanılan örneklem, tabakalı örnekleme yöntemiyle belirlenmiş ve

araştırmaya toplamda 10 sosyal bilgiler öğretmeni katılmıştır; bu katılımcıların 5'i kadın, 5'i ise erkek öğretmenlerden oluşmaktadır. Bu yöntemle, örneklem çeşitliliği sağlanarak araştırmanın genel izlenebilirliği artırılmıştır.

Sayıtlar ve Sınırlılıklar

Bu araştırma, Türkiye'de ortaokul eğitim programlarının, özellikle Türkçe ve Sosyal Bilgiler derslerinin tarih bilinci ve ulusal dil bilincini nasıl aktardığını incelemeye odaklanmaktadır. Çalışma, 1998 ile 2014 yılları arasında uygulanan ortaokul 7. sınıf ders kitaplarını ve öğretim programlarını karşılaştırmalı olarak ele almaktadır. Bu süreçte, belirlenen ders kitapları ve eğitim politikaları, öğrencilere uluslaşma sürecinde gerekli olan tarih ve dil bilincini kazandırma görevini üstlenmektedir.

- 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabı, MEB Talim ve Terbiye Kurulu'nun kararıyla (19.04.2007 tarih ve 95 sayılı) onaylanmıştır ve M. M. Polat, M. Koyuncu, A. Özcan tarafından yazılmıştır.
- Aynı şekilde, Türkçe ders kitabı da 19.04.2007 tarih ve 96 sayılı Kurul kararıyla onaylanmış olup, A. Atlan, S. Arhan, S. Başar, S. Özaykut, G. Öztrüker, D. Yılmaz, Y. Yüksel tarafından hazırlanmıştır.

Bu ders kitapları ve öğretim programları, ulusal bilinç ve tarih şuurunun öğrencilere aktarılmasında kritik rol oynamakta, aynı zamanda dil ve tarih öğretimi arasındaki ilişkiyi pekiştirmektedir. Bu bağlamda, derslerin içeriği ve bu içeriklerin nasıl işlendiği, öğrencilerin bu iki temel konuda nasıl bilinçlendirildiğini ortaya koymak için kritik öneme sahiptir.

Veri Toplama Araçları ve Teknikleri

Bu çalışma, nitel araştırma yöntemleri çerçevesinde, özellikle Yıldırım ve Şimşek'in (2013) önerdiği görüşme formu yaklaşımını kullanarak yapılmıştır. Araştırmacılar, farklı bireylerden benzer bilgileri elde etmek için hem önceden hazırlanmış soruları hem de görüşme sırasında ortaya çıkan durumlara bağlı olarak ek sorular sorma özgürlüğüne sahip olmuşlardır. Görüşme formu, literatür taraması ve ön görüşmelerle desteklenerek hazırlanmış ve alan uzmanlarının görüşleri alınarak geçerliliği sağlanmıştır. Ayrıca, güvenilirlik için ön uygulama yapılmıştır.

Görüşmeler, katılımcıların çalışma ortamlarında, sessiz ve uygun bir ortamda gerçekleştirilmiş, ortalama 25-30 dakika sürmüştür. Görüşmeler, öğretmenlerin izniyle ses kayıt cihazları kullanılarak kaydedilmiş ve sonrasında bu kayıtlar çözümlenmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenler, gizlilik esasına uygun olarak "Katılımcı1, Katılımcı2, ..." şeklinde kodlanarak anonimlikleri korunmuştur. Bu yöntemler, araştırmacılara derinlemesine bilgi elde etme ve verileri sistemli bir şekilde analiz etme imkânı tanımıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmanızda, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Türkçe dersi metinleri ve Sosyal Bilgiler dersi tarih konuları arasındaki ilişkilere dair görüşleri, nitel veri analiz tekniklerinden betimsel analiz yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Bu süreçte, görüşmelerden elde edilen verilerin detaylı bir şekilde işlenmesi için ses kayıtlarının metne dökülmesiyle başlanmıştır. Ardından, Yıldırım ve Şimşek (2013) tarafından önerilen çerçeve oluşturma, tematik işleme, bulguların tanımlanması ve yorumlanması adımları uygulanmıştır. Betimsel analizin temel özelliklerinden biri olan doğrudan alıntılara çalışmada sıkça yer verilmiş, bu sayede öğretmenlerin perspektifleri ve ifadeleri doğrudan yansıtılmıştır. Bu yöntemle, öğretmen görüşlerinin derinlemesine anlaşılması ve tarih konuları ile Türkçe metinlerinin eğitim programlarındaki etkileşimlerinin aydınlatılması amaçlanmıştır.

KOD LİSTESİ:

Sosyal Bilgiler Dersi

- Tarih
- Coğrafya
- Vatandaşlık
- Hukuk
- Ekonomi
- Antropoloji

Tarih Dersi

- Geçmişteki Olaylar
- İnsan ve Toplumla İlgili
- Geçmiş Bugüne Taşınabilmek
- Yer- Zaman İlişkisi
- Sebep- Sonuç İlişkisi

Türkçe Dersi

- Okuma
- Yazma
- Dinleme

- Anlama
- Konuşma

Mihver Ders

- Hayat Bilgisi
- Sosyal Bilgiler
- Fen ve Teknoloji
- Türkçe

Tarih Öğretimi

- Gelecek nesiller
- Geçmişteki olaylar
- Ders almak

Materyal

- Harita
- Şiir
- Anı
- Hikâye

Kültür

- Bilgi aktarımı
- Sanat
- Örf ve âdet
- Gelenek

Eğitim

- Sosyalleşme
- Davranış değişikliği
- Uzun süreç

Disiplinler arası

- Sosyal Bilgiler
- Türkçe
- Fen Bilgisi
- Matematik

Bulgular

Araştırma, katılımcı olan sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersi ve tarih öğretimi hakkındaki düşüncelerini toplayıp analiz etmiştir. Öğretmenlerin tarih eğitimi ve dersin öğrencilere kazandırdıkları hakkında verdikleri bilgiler, araştırma sorularına cevap bulabilmek adına altı ana kategori altında değerlendirilmiştir.

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Tarih Algısı Nasıldır?

Bu çalışmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin tarih algıları, "*Size göre tarih nedir? Tarihi nasıl tanımlarsınız?*" sorusuyla incelenmiştir. Elde edilen bulgular, öğretmenlerin tarih kavramını oldukça dar bir çerçevede değerlendirdiklerini ve genellikle geçmiş olaylarla sınırlı tanımlar yaptıklarını ortaya koymuştur. Örneğin, katılımcı 7 tarihi "*Geçmişten günümüze kadar gelen her şey*" olarak açıklarken, katılımcı 6 ise daha belirsiz ifadeler kullanarak "*Tarih, yaşanan şeylere denir*" demiştir. Ayrıca, öğretmenlerin tarih algılarının çoğunlukla yüzeysel kaldığı ve tarihin yalnızca geçmişteki olaylardan ibaret olduğunu düşündükleri, tarihin analitik ve yorum gerektiren yönlerine değinilmediği görülmüştür. Bu durum, öğretmenlerin tarih eğitimine yönelik derinlemesine bir anlayış geliştirmede eksiklikler olduğunu göstermektedir.

Araştırmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin tarih algıları, "*Size göre tarih nedir? Tarihi nasıl tanımlarsınız?*" sorusu üzerinden ele alınmıştır. Elde edilen yanıtlarda, öğretmenlerin çoğu tarihi geçmiş olaylar ve süreçler olarak tanımlamış, ancak çoğunluğu tarihin metodolojisi veya doğası hakkında derinlemesine bir yorum yapmamıştır. Özellikle Katılımcı 2, tarihin bilimsel bir disiplin olduğunu vurgulayarak, "*Tarih, geçmişteki olayları sebep-sonuç ilişkisi içinde ve zaman-zaman bağlamında inceler*" demiştir. Bununla birlikte, bu katılımcı tarihin tam anlamıyla bir bilim olmadığını, sosyal bilimlerin sonuçlarının kesin olmadığını belirterek, tarihin pozitif bilimlerden farklı olduğunu ifade etmiştir. Diğer katılımcılar ise daha çok tarihi geçmiş olaylar ve milli tarih bağlamında tanımlamış, bazı erkek öğretmenler tarih öğretiminin milli kimlikle bağlantısını

vurgulamışlardır. Kadın öğretmenler ise tarihi daha evrensel bir perspektiften ele alarak, insanlık ve uygarlık kavramlarına dikkat çekmişlerdir.

Öğretmenlerin Tarih Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki Yerine İlişkin Görüşleri Nelerdir?

Araştırmada sosyal bilgiler ders programlarında tarih konularının işleniş üzerine sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri toplanmıştır. Araştırmada öğretmenler, tarih konularının yoğun olduğunu ve haftalık üç saatlik ders süresinin bu konuları kapsamlı bir şekilde işlemek için yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenlerin çoğunluğu, ders saatlerinin artırılması gerektiğini düşünmektedir. Özellikle Katılımcı 4, mevcut ders programının yoğunlaştırılmış içeriğini yapılandırmacı yaklaşımla vermenin zorluklarını dile getirirken, ders saatlerinin artırılması önerisinde bulunmuştur. Aynı şekilde Katılımcı 4 ve Katılımcı 5 de, tarih derslerinde yüzeysel işlenen konular nedeniyle derinlemesine öğrenmenin mümkün olmadığını ve bu nedenle ders saatlerinin artırılmasının faydalı olacağını vurgulamıştır. Katılımcı 8 ise, Osmanlı tarihinin yeterince geniş kapsamlı işlenmediğini, konuların aceleyle getirildiğini ve bu nedenle ders sürelerinin artırılmasının önemini belirtmiştir. Öğretmenlerin tespitlerine göre, tarih öğretimi konusunda müfredat ve ders saatleri arasındaki dengesizlik, eğitimde hedeflenen başarıların elde edilmesini zorlaştırmaktadır.

Öğretmenlerin Tarih Öğretiminin Amaçlarına İlişkin Görüşleri Nelerdir?

Çalışma sonuçlarına göre, erkek öğretmenler tarih öğretiminde geleneksel ve milliyetçi temaları daha fazla vurgulamaktadırlar. Bu öğretmenler, derslerinde milli değerleri ve öz benliği koruma, Türk Milletini ve toplumsal kimliği tanıma gibi hedefleri öne çıkarmışlardır. Örneğin, Katılımcı 7 tarih öğretiminin temel amaçlarının milli duruş ve öz benlik anlayışını pekiştirmek olduğunu belirtmiştir. Katılımcı 3 ise tarih öğretiminin vatan ve millet sevgisi gibi değerleri aşılama önemli bir rol oynadığını ifade etmiştir. Bu görüşler, sosyal bilgiler dersinin vatandaşlık eğitimi yönündeki işlevini vurgulamaktadır ve tarih öğretiminin, öğrencilere milli kimlik ve toplumsal değerlerin anlatılması yoluyla bu amaçlara hizmet ettiğini göstermektedir.

Öğretmenlerin Tarih Öğretiminde Kullandıkları Öğretim Yöntemleri Nelerdir?

Katılımcılar tarafından tarih öğretiminde hangi yöntemlerin kullanılması gerektiğiyle ilgili sorulara verilen yanıtlar, öğretmenlerin daha çok geleneksel öğretim yöntemlerini tercih ettiklerini ortaya koymuştur. Bu geleneksel yöntemler arasında anlatım ve soru-cevap yöntemi yaygın olarak kullanılmaktadır. Bunun yanı sıra, öğretmenler, daha etkileşimli ve öğrencileri aktif olarak katılım sağlayan yöntemleri de kullanmışlardır; bunlar arasında canlandırma, drama, rol oynama, video ve film gösterimi, öğrenci sunumları, tartışma, örnek olay incelemesi, buluş yoluyla öğrenme, işbirlikli öğrenme, araştırma projeleri, beyin fırtınası ve not alma teknikleri sayılabilir.

Özellikle Katılımcı 4 ve Katılımcı 8'in, diğer öğretmenlerin nadiren bahsettiği sözlü tarih ve sanal müze ziyaretleri gibi tarihe özgü yöntem ve teknikleri kullanmış olmaları dikkat çekicidir. Bu, söz konusu öğretmenlerin öğretim yöntemlerinde daha çeşitli ve yenilikçi yaklaşımlar benimsediğini göstermektedir. Ancak, çoğu öğretmenin LGS gibi sınavlara hazırlık sürecinde daha fazla çoktan seçmeli test yöntemine odaklandığı belirtilmiştir. Bu sınav formatı, öğretmenlerin öğretim yöntemleri üzerinde önemli bir etki yapmış ve genellikle sınavda başarı sağlamak için etkili olduğuna inanılan yöntemleri tercih etmelerine neden olmuştur. Ayrıca, öğretmenlerin hangi öğretim yöntemlerini seçecekleri üzerinde okulun imkanları ve fiziki koşullarının da belirleyici olduğu gözlemlenmiştir.

Öğretmenlerin Tarih Öğretiminde Karşılaştıkları Sorunlar Nelerdir?

Öğretmenler, sosyal bilgiler dersi kapsamında tarih öğretiminin çeşitli sorunlarla karşı karşıya olduğunu belirtmişlerdir. Bu sorunlar arasında öğrencilerin derslere olan ilgisizliği, müfredatın çelişkili ve tutarsız yapısı, ders kitaplarının dil ve anlatım sorunları, sınav sistemlerinin tarih öğretimine olumsuz etkileri, okulun fiziksel imkanlarının yetersizliği ve öğretim materyallerine erişimdeki kısıtlar bulunmaktadır. Müfredatın sürekli değişmesi ve tarih konularının yüzeysel ele alınması, öğretmenlerin müfredata yönelik başlıca eleştirileri arasındadır. Ders saatlerinin, yapılandırmacı yaklaşımla öğretilmesi gereken müfredat kazanımları için yetersiz olduğu, öğretmenler tarafından sıkça dile getirilmiştir.

Ders kitaplarının basit içeriği ve öğrencilere hitap etmede yetersiz olması, kitapların bilgi odaklı olması ve uygulamalı öğretim için yeterli alan sunmaması, tarihsel kavramlar ve isimlerde tutarsızlık ve kavram kargaşası yaratması, öğretmenlerin ders kitaplarına yönelik başlıca eleştirileridir. Okulun fiziksel koşulları ve öğretim materyallerinin yetersizliği, öğretmenlerin yapılandırmacı öğretim yöntemlerini ve alternatif değerlendirme tekniklerini etkin bir şekilde kullanmalarını engellemektedir. Ayrıca, sınıfların kalabalık olması ve disiplin sorunları, öğretmenlerin öğrenci merkezli öğretim yöntemlerini uygulamalarını zorlaştırmaktadır. Bu durumlar, tarih öğretiminin etkinliğini düşürmektedir.

Sosyal Bilgiler Dersinde Tarih Konuları İşlenirken Türkçe Dersi ile Nasıl İlişkilendirilmelidir?

Çalışmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin büyük çoğunluğu, Türkçe dersinde işlenen konuların Sosyal Bilgiler dersindeki tarih konularıyla uyumlu olması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu bağlamda, örneğin, Katılımcı 3, tarih dersinde ele alınan bir konuyla ilgili anı veya hikâye gibi metinlerin Türkçe dersinde de işlenmesinin öğrenmeyi somutlaştırabileceğini vurgulamıştır.

Buna karşın bazı öğretmenler Türkçe dersi ile Tarih dersi arasında doğrudan bir ilişki kuramamışlar, Katılımcı 5 gibi, Türkçe dersinde dil bilgisi kurallarının tarih konuları ile doğrudan bir bağlantısı olmadığını ve aynı konuların iki farklı derste işlenmesinin öğrencileri sıkabileceğini ifade etmişlerdir. Bu verilere dayanarak, sosyal bilgiler öğretmenlerinin çoğunluğu disiplinler arası bir yaklaşımla ders içeriklerinin koordineli şekilde hazırlanmasını desteklerken, bazılarının bu tür bir entegrasyona hazır olmadığı sonucuna varılabilir.

Tablo 1. İlköğretim 7. sınıf yeni programda Sosyal Bilgiler konuları ile Türkçe ders kitabı metinleri.

AYLAR	SOSYAL BİLGİLER KONULARI	TÜRKÇE METİN ADLARI VE TÜRLERİ
EYLÜL	İletişim "Benimle" Başlar	Tatlı Dil (Söyleşi)
	Meraklı Gözler TRT'de	Yolcu Konmaz Oteli (Tiyatro)
EKİM	Özgürlükler Üzerine Panel Yapıyoruz	Bülbül ile Bağcı (Masal)
	Atatürk ve İletişim	Bir İletişim Biçimi Olarak Karikatür (Deneme)
	Nerede Yaşıyoruz	Atatürk (Şiir)
KASIM	Niçin Sayılıyoruz?	Atatürk (Şiir)
	Merhaba, Doyduğum Toprak	Atatürk ve Sanat (Deneme)
	Devlet Vatandaş El Ele	Bilmece (Tiyatro)
	Anadolu Anayurt	Bakardım Güneş Avuçlarımda (Şiir)
	Kuruluş	Hayata Açılan Kapılar (Deneme)
ARALIK	Osmanlıda Bir Merkez	Hayata Açılan Kapılar
	Osmanlı Devleti Yeni Başkentinde	İyimserlik Kötümserlik (Söyleşi)
	Osmanlı Deniz İmparatorluğu	İyimserlik Kötümserlik
	Farklı Kültürler Bir Arada Yaşadı	Anadolu'nun Cirit Oyunları (Söyleşi)
	Seyyahların Gözünden Osmanlı Kültürü	Anadolu'nun Cirit Oyunları
OCAK	Yolumuz Sivas'a Düştü Etkiledik, Etkilendik Ama Nasıl?	Miras Keçe (Hikâye)
	Etkiledik, Etkilendik Ama Nasıl? Yenilikler ve Osmanlı Devleti	Miras Keçe (Hikâye)
	Toprak Ana	Karada Yüzen Donanma (Hikâye)
ŞUBAT	Devletler Nasıl Gelişir?	Bozkırın Tezenesi (Biyografi)
	Kas Gücünden Makine Gücüne Geçiş	Bozkırın Tezenesi
	Hiç Bitmeyen Destek	Milli Kültür (Makale)
MART	Nasıl Eğitim Gördüler	Milli Kültür
	Mesleğimi Nasıl Seçmeliyim?	Susayan Konya (Gezi Yazısı)
	Buluşların Serüveni	Susayan Konya
	Söz Uçar Yazı Kalır	Deniz Hasreti (Şiir)
	Bilim Mirası	Deniz Hasreti
NİSAN	Değişim ve Gelişim	Yeşil Gözlü Kardan Adam (Hikâye)
	Kurultaydan Meclise	Atatürk ve Türk Tiyatrosu (Anı)
	Cumhuriyetin Bekçilerine	Atatürk ve Türk Tiyatrosu
	Yönetimin Özü Çevre Yasası Hükümetlerin Tasası	Son Kuşlar (Hikâye)
MAYIS	İzci Daima Hazırdır	Komşusuzluk (Söyleşi)
	İki Kurşun İki Milyon Ölü	Türk Dili (Makale)
	Osmanlı Devleti Kimin Yanında?	Türk Dili
	Barış Nasıl Korunacak	Emine Teyze'nin Çilek Reçeli (Hikâye)
HAZİRAN	Dünya Hepimizin Başka Dünya Yok	Mustafa Kemal'in Kağnısı (Şiir)
	Neden Yaşatmalıyız?	Anadolu'da Konukseverlik (Deneme)

İncelenen Sosyal Bilgiler müfredatında "İletişim ve İnsan İlişkileri" haricinde toplam 36 tarih başlığı değerlendirilmiştir. "Anadolu, Anayurt" başlığından "Yenilikler ve Osmanlı" başlığına kadar olan bölüm, 1040 ile 1856 yılları arasındaki dönemi kapsamaktadır; bu dönem, Türklerin Anadolu'ya yerleşmelerinden Osmanlı İmparatorluğu'nun çözüme sürecine kadar olan zamanı ifade eder. Daha sonra bilimsel çalışmaların tarihi süreçleri tekrar gözden geçirilmiş, Ortaçağ Avrupa'sının önemli olaylarına yer verilmiş ve "Tarihte Toprak Yönetimi" konusu ile yeniden Osmanlı tarihine ve Ortaçağ Avrupa'sına dönmüştür. "Kol Gücünden Makine Gücüne" başlığı altında 1800 yılındaki Sanayi Devrimi ele alınırken, "Nasıl Eğitim Gördüler" başlığı altında geçmişte Osmanlı'daki eğitim kurumları tanıtılmıştır.

Bu analiz sonucunda, 7. sınıf Türkçe ders kitabındaki 25 metin üzerinden yapılan değerlendirmelerde, toplamda 9 adet tarih temalı içeriğin olduğu belirlenmiştir. Bu metinlerin ders kitabında %36 gibi bir oranla yer alması, özellikle "Atatürkçülük Teması"nın işlenmesinden kaynaklanmaktadır. Tarih içerikleri; deneme, makale, hikâye, anı, söyleşi ve şiir gibi çeşitli türlerde karşımıza çıkmaktadır.

Sosyal Bilgiler dersinde ise "Seyyahların Gözünden Osmanlı Kültürü" başlıklı bölümde, Osmanlı'nın kültür ve sosyal yaşantısına dair örnekler verilmekte, bu da Türkçe dersinde ele alınan "Anadolu'da Cirit Oyunları" ile paralellik göstermektedir. Türkçe dersinde kültürel değerlerimizin dil ve diğer unsurlarla nasıl iç içe geçtiği işlenirken, Sosyal Bilgiler dersinde Vakıflar, Ahilik ve Enderun gibi kurumların kültürümüzün nesilden nesile aktarılmasındaki önemi vurgulanmaktadır.

Ayrıca, "İki Kurşun İki Milyon Ölü", "Osmanlı Devleti Kimin Yanında?" ve "Barış Nasıl Korunacak?" gibi Sosyal Bilgiler konuları, Türk halkının zorlu savaş şartlarında verdiği mücadeleyi ortaya koyarken, Türkçe dersinde işlenen "Mustafa Kemal'in Kağnısı" metni ile öğrencilerin I. Dünya Savaşı ve Çanakkale Savaşlarına duygusal bir bakış açısı kazanmaları amaçlanmıştır. Türkçe ders kitaplarındaki tarih içerikli metinlerin çoğunlukla belirli gün ve haftalarla ilişkili olduğu gözlemlenmiştir; örneğin, 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı ve 10 Kasım Atatürk'ü Anma Günü gibi.

Sosyal Bilgiler dersi içeriği, kutlanan Belirli Gün ve Haftaları destekleyecek şekilde düzenlenmemiş gibi görünse de 23 Nisan gibi önemli tarihlerde TBMM'nin açılışının ve Türk halkının demokrasiye kavuşmasının anlamı üzerinde durulmuştur. Genel olarak bu kutlamalar, okullarda daha çok Sosyal Bilgiler dersi ve öğretmenleri tarafından yürütülmekte olduğu belirlenmiştir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Ortaokul 7. sınıf Türkçe ders kitabındaki metinler ile Sosyal Bilgiler dersindeki tarih konularının ilişkilendirilmesi amacıyla yapılan bu çalışmada Sosyal bilgiler öğretmenleri, tarih konularının yoğun olduğunu ve ders süresinin bu konuları kapsamlı bir şekilde işlemek için yetersiz olduğu, ders saatlerinin artırılması gerektiğini belirtmişlerdir. Tarih öğretimi konusunda müfredat ve ders saatleri arasındaki dengesizlik, eğitimde hedeflenen başarıların elde edilmesini zorlaştırmaktadır. Sosyal bilgiler dersinin vatandaşlık eğitimi yönündeki işlevini vurgulamaktadır ve tarih öğretiminin, öğrencilere milli kimlik ve toplumsal değerlerin anlatılması yoluyla bu amaçlara hizmet ettiği görüşünde oldukları tespit edilmiştir. Buna ek olarak öğretmenlerin daha çok geleneksel öğretim yöntemlerini tercih ettikleri, etkileşimli yöntemleri çok az kullandıkları; çoğu öğretmenin sınavlara hazırlık sürecine ağırlık verdiği, sözlü tarih ve sanal müze ziyaretleri gibi tarihe özgü yöntem ve teknikleri kullanmadıkları dikkati çekmiştir. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin başlıca eleştirileri ise ders kitaplarının basit içeriği ve öğrencilere hitap etmede yetersiz olması, kitapların bilgi odaklı olması ve uygulamalı öğretim için yeterli alan sunmaması, tarihsel kavramlar ve isimlerde tutarsızlık ve kavram kargaşası yaratmasıdır. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin büyük çoğunluğu, Türkçe dersinde işlenen konuların Sosyal Bilgiler dersindeki tarih konularıyla uyumlu olması gerektiğini belirtirken bazı öğretmenler Türkçe dersi ile Tarih dersi arasında doğrudan bir ilişki kuramamışlardır. Bu verilere dayanarak, sosyal bilgiler öğretmenlerinin çoğunluğu disiplinler arası bir yaklaşımla ders içeriklerinin koordineli şekilde hazırlanmasını desteklerken, bazılarının bu tür bir entegrasyona hazır olmadığı sonucuna varılabilir.

Safran'ın (2006, s. 19) yılında gerçekleştirdiği tarih programları üzerine yaptığı araştırma, tarih eğitiminin bazı kritik sorunlarını ortaya koymuştur. Araştırmanın sonuçlarına göre, öğretmenler ve öğrenciler farklı açılardan sorunları dile getirmiştir: Öğretmenlerin %82,5'i, ilköğretim ve ortaöğretim seviyelerinde aynı konuların tekrar edildiğini, bu durumun eğitimin tekrarlayan bir yapıya sahip olduğunu belirtmişler. Ayrıca, %75'i ders kitaplarının sık sık değiştirilmesinden şikayetçi olup, bu durumun öğretim sürekliliğini olumsuz etkilediğini vurgulamıştır. Öğrenciler ise, %47 ile öğretmenlerin bilgi düzeyinin yetersiz olduğunu ifade etmişler. Kitapların basım kalitesinin %40 oranında yetersiz bulunduğu ve yine %39 oranında kitapların sık sık değiştiği belirtilmiştir. Bu değişimler, öğrencilerin ders materyallerine adaptasyonunu zorlaştırarak, öğrenme sürecini olumsuz yönde etkilemektedir. Safran'ın araştırması, ülkemizde 2002 yılından itibaren uygulanan eğitim politikalarıyla ders kitaplarının içerik, fiziksel özellik ve tasarım açısından önemli değişikliklere uğradığını da göstermektedir. Bu değişiklikler hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin ders materyallerine yönelik beklentileri ve ihtiyaçları arasında bir uyumsuzluk yaratmış gibi görünmektedir. Eğitim politikalarındaki bu değişikliklerin, öğrenme ve öğretme sürecine etkileri, araştırma bulgularında açıkça ele alınmıştır.

Tarih eğitimi ve Sosyal Bilgiler programları, çocukların tarih bilgisini günlük yaşamlarıyla ve kişisel deneyimleriyle ilişkilendirerek daha iyi kavramalarına olanak sağlaması gerektiği üzerine önemli görüşler bulunmaktadır. Özbaran'ın (1998) vurguladığı gibi, tarih bilgisinin çocukların kendileriyle ilişkilendirilmesi, öğrenilen bilginin daha anlamlı ve kalıcı olmasını sağlar. İlhan Tekeli'nin eleştirileri, Türkiye'deki tarih derslerinin mevcut durumunu özetlerken, derslerin kitaba ve tek bir öğretmenin anlatısına bağımlı olmasını, kullanılan kitapların dilinin ve içeriğinin yetersiz olduğu, bu durum, öğrencilerde ilgi ve araştırma heyecanını körelttiği ve eğitim sürecini monoton bir hale getirdiği yönündedir. Shoop ve Stout'un (2008) "Teaching Social Studies Today" adlı çalışmasında ise, tarih ve Sosyal Bilgiler derslerinin sadece tarihler ve olaylar ötesinde bir anlam taşıdığı, çocukların dokunarak, görerek ve yaparak deneyimledikleri aktiviteler, onlara bilgileri anlamlandırma ve analiz etme konusunda daha zengin deneyimler sunduğu belirtilmektedir. Bu tür interaktif ve katılımcı metodlar, öğrencilere daha dinamik ve ilgi çekici bir öğrenme ortamı sağlayarak, durağan ve sıkıcı derslerden kaçınmalarını mümkün kılmaktadır. Ayrıca, Shoop ve Stout'a (2008, s. 127) göre, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin kültürel ilişkiler, derslere aktif katılım ve zorlu içerikleri farklı bakış açılarıyla işleyebilme yeteneği, öğrencilere çeşitli perspektiflerden düşünme fırsatı tanımaktadır. Bu yaklaşımlar, öğrencilerin daha kapsamlı ve eleştirel düşünme becerileri geliştirmelerine yardımcı olur ve eğitimin genel kalitesini artırmaktadır.

"7. sınıf yeni Sosyal Bilgiler" kitabındaki "Meraklı Gözler TRT'de" başlıklı bölüm, öğrencilere TRT binasını ziyaret ederek, görsel ve somut bir öğrenme deneyimi sunma fırsatı gibi görünse de, dersin içeriği daha geniş bir bilgi setini kapsamaktadır. Bu bölümde, kitle iletişim araçlarının sıralanması, TRT'nin tarihçesi, Türkiye'de radyo ve televizyonculuğun evrimi, TRT'nin internet sitesinin analizi ve televizyon sektöründe çalışan profesyonellerin dil kullanımının tartışılması gibi konular işlenir. Ayrıca, öğrenci çalışma kitabında bulunan "Doğru Bilgi Alma/Verme" etkinliği de öğrencilerin bu konuları daha derinlemesine

kavramalarını amaçlar. Bununla birlikte, bu geniş kapsamlı konu yelpazesi ve öğretim için gereken zaman, öğretmenleri bu konuyu sınıf içinde teorik olarak işlemeye yönlendirebilir. Gezi ve gözlem faaliyetleri, öğrencilere uygulamalı öğrenme deneyimleri sunsa da sınırlı ders saatleri ve müfredatın yoğunluğu öğretmenleri daha çok sınıf içi öğretime itebilir. Bu durum, öğrencilerin konuyu somut örneklerle ilişkilendirme şansını azaltabilir, ancak öğretmenlerin dersleri daha verimli kullanma çabalarını yansıtır. Bu tür durumlar, eğitim yöneticileri ve müfredat planlayıcıları için, teorik bilgilerle pratik uygulamaları dengeli bir şekilde birleştiren öğretim stratejileri geliştirmenin önemini vurgular. Ayrıca, teknolojinin entegrasyonu sayesinde, TRT gibi kurumların sanal turlarının ve interaktif öğrenme araçlarının kullanılması, öğrencilere hem teorik bilgiyi kavratırken hem de somut deneyimler sunabilir, böylece öğrenme sürecini daha etkili ve ilgi çekici hale getirebilir.

Ortaokul 7. sınıf Türkçe ve Sosyal Bilgiler dersleri arasındaki entegrasyon, öğrencilerin ders içeriklerini daha iyi kavramalarına ve çeşitli bilgi alanları arasında bağlantılar kurmalarına olanak tanımaktadır. Bu entegrasyonun ders programlarındaki yansımalarını şu şekilde özetlenebilir;

- İletişim Ünitesi: Hem Türkçe hem de Sosyal Bilgiler derslerinin ilk ünite adları "İletişim" olarak belirlenmiştir. Bu ortaklık, dersler arasında kavramsal bir köprü oluşturarak öğrencilere iletişimin temel unsurlarını farklı yönleriyle ele alma fırsatı sunar.
- İletişim Araçlarının Rolü: Sosyal Bilgiler dersinde ele alınan "İletişim ve İnsan İlişkileri" ünitesindeki "İnsanlar arası etkileşimde kitle iletişim araçlarının rolü" kazanımı, Türkçe dersindeki "Dinleme-İzleme" becerisi ile ilişkilendirilmiştir. Bu ilişkilendirme, öğrencilere medyanın günlük iletişimdeki etkilerini anlamalarında yardımcı olur.
- Türk Tarihinde Yolculuk Ünitesi: Bu ünite, Osmanlı toplumunun hoşgörü ve birlikte yaşama fikri, kültürel ve sanatsal etkileşimler gibi konular ele alınırken, Türkçe dersindeki "Okuma" becerisi ile entegre edilmiştir. Bu bağlantı, öğrencilerin okudukları metinler üzerinden tarihî ve kültürel konuları daha derinlemesine analiz etmelerini sağlar.
- Türk Dil Kurumu İçerikli Metin: Türkçe ders kitabındaki Türk Dil Kurumu'na dair içerik, öğrencilere Atatürk'ün sosyal bilimlere katkılarını ve Türk Dil Kurumu'nun kuruluş amaçlarını öğrenme konusunda öncül bilgi sunar. Bu, Sosyal Bilgiler dersinde daha önce ele alınan konularla öğrencilerin önceki bilgilerini pekiştirmelerine yardımcı olur.

Ortaokul 7. sınıf Türkçe ve Sosyal Bilgiler ders kitaplarının öğretim programları ve tarih konuları açısından yapılan karşılaştırmalı analiz, bu iki ders arasındaki entegrasyonun yeterli olmadığını göstermiştir. Bu durum, ders içeriklerinin öğrenci öğrenimine etkili bir şekilde entegre edilmesi açısından bazı zorluklara yol açabilir. İşte bu analizden elde edilen temel bulgular:

- Sosyal Bilgiler Ders Programının İçeriği: Sosyal Bilgiler programı, tarih, coğrafya, vatandaşlık ve iletişim gibi çeşitli alanları kapsayacak şekilde geniş bir içerik sunmaktadır.
- Tarih Konularının İşlenişi: Tarih konuları, öğrencilerin ilgisini çekecek şekilde hikayeleştirilmiş ve zihinsel hazırbulunuşluklarına uygun bir biçimde sunulmuştur.
- Kültür ve Uygarlık Katkıları: Sosyal Bilgiler dersinde, savaşlar ve anlaşmalar yerine, toplumların Türk ve Dünya kültürüne yaptıkları katkılar vurgulanmaktadır.
- Görsel Materyaller: Ders kitapları, haritalar, tarihi kalıntılar, minyatürler ve çeşitli grafik materyallerle zenginleştirilerek görsel bir öğrenme deneyimi sunmaktadır.
- Belirli Gün ve Haftaların Eksikliği: Sosyal Bilgiler dersinde belirli gün ve haftalara ilişkin içerikler eksik kalmış, bu boşluk Türkçe ders kitaplarındaki metinlerle doldurulmuştur.
- Türkçe Ders Kitaplarının Tarih İçeriği: Türkçe programında milli kültür, Atatürkçülük ve milli bayramlar gibi konular üzerinde durulmuştur.
- Türkçe Kitaplarındaki Tarih Konularının Sunumu: Tarih konuları, öğrencilerin ilgisini çekecek şekilde gerçek hayattan örneklerle ve hikayeleştirilerek sunulmuştur.
- Görsel Materyal Yetersizliği: Türkçe ders kitapları, tarih konularını yansıtacak görsel materyaller açısından yetersiz kalmıştır.
- Dersler Arası İlişki: Türkçe ve Sosyal Bilgiler derslerindeki tarih konuları arasında yeterli düzeyde bir ilişki kurulamamıştır.
- Metinlerin Seçimi: Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin içeriğinin, Sosyal Bilgiler dersi konularından seçilmesi beklenirken, bu bağlantının neredeyse hiç sağlanmadığı görülmüştür.
- Yıllık Planların Uyuşmazlığı: İki dersin yıllık planları arasında, belirli gün ve haftalar dahil olmak üzere neredeyse hiçbir örtüşme olmadığı tespit edilmiştir.

Bu bulgular, Türkçe ve Sosyal Bilgiler derslerinin daha etkili bir şekilde entegre edilmesi için müfredat planlamasında önemli değişiklikler yapılmasının gerekliliğini ortaya koymaktadır. Ders içeriklerinin birbirini destekler şekilde düzenlenmesi, öğrencilerin konuları daha iyi kavramalarına ve ilgi alanlarını genişletmelerine yardımcı olabilir.

Türkçe ve Sosyal Bilgiler derslerinin öğretim ve içerik kalitesini artırmak, öğrencilerin daha etkin ve bütüncül bir eğitim deneyimi yaşamalarını sağlamak amacıyla aşağıdaki öneriler dikkate alınabilir. Önerilerin uygulanmasıyla öğrencilerin bilgiyi daha derinlemesine anlamaları ve çeşitli ders konuları arasında bağlantılar kurmaları hedeflenmektedir. Bu önerilerin somutlaştırılması için atılacak adımlar şunlar olabilir;

1. Teknoloji Entegrasyonu: Öğretmenlerin teknolojiyi etkin kullanmaları için eğitimler düzenlenmeli ve derslerde teknolojik araçların kullanımı teşvik edilmelidir. Öğretmenlerin teknolojiye erişimi ve bu teknolojileri ders içeriklerine entegre etme becerileri geliştirilmelidir.
2. Belirli Gün ve Haftalar: Sosyal Bilgiler derslerinde belirli gün ve haftaların anlam ve önemini vurgulayan metinlerin müfredata dahil edilmesi, bu içeriklerin Türkçe dersleriyle de desteklenmesi sağlanmalıdır.
3. Tarih Konularının Pekiştirilmesi: Türkçe derslerinde, Sosyal Bilgiler dersinde işlenen tarih konularının tekrar ele alınması, bu konuların öğrenciler tarafından daha iyi anlaşılması ve hatırlanması için önemlidir.
4. İşbirliği İçinde Planlama: Sosyal Bilgiler ve Türkçe öğretmenleri, ders içeriklerini birlikte planlamalı ve uyumlu hale getirmelidir. Bu işbirliği, derslerin birbirini tamamlayıcı şekilde işlenmesini sağlar.
5. Ders İçeriğinin Yapılandırılması: Sosyal Bilgiler dersinde öğrencileri soyut düşünmeye zorlayan tarih konularının öğretmenlerin görüşleri alınarak daha etkin bir şekilde işlenmesi önemlidir.
6. Soru Odaklı Öğrenme: Ders kitaplarında ve sınıf içi etkinliklerde, öğrencilerin sorgulayan ve problem çözen bireyler olarak yetiştirilmesini teşvik eden soru tipleri kullanılmalıdır.
7. Etkinlik Tabanlı Öğrenme: Öğrenci çalışma kitapları, öğrencinin okuduğunu anlama ve analiz etme becerilerini geliştirecek etkinliklerle desteklenmelidir.
8. Müfredatın Güncellenmesi: Teknoloji ve toplumsal ihtiyaçlar doğrultusunda müfredatın sürekli olarak güncellenmesi, ders kitaplarının çağın gereksinimlerine uygun hale getirilmesi gerekmektedir.
9. Öğretmen Eğitimi: Öğretmenlerin tarih algıları ve tarih öğretimi konusundaki yetkinlikleri artırılmalı, tarih felsefesi ve metodolojisi üzerine daha kapsamlı eğitimler verilmelidir.
10. Historiografi Eğitimi: Öğretmen adaylarına tarih yazıcılığı ve tarih felsefesi üzerine dersler verilerek, tarih bilgisinin nasıl üretildiğini ve tarih yazımının temel prensiplerini kavramaları sağlanmalıdır.

Bu önerilerin uygulanması, öğrencilerin hem Türkçe hem de Sosyal Bilgiler derslerinden aldıkları bilgileri daha bağlantılı ve anlamlı bir şekilde özümsemelerine yardımcı olacaktır.

Kaynakça

- Arslan, M. (2012). *Araştırma Yöntem ve Teknikleri*. Ders Notları, Harran Üniversitesi, Birecik Meslek Yüksekokulu.
- Epçaçan, C. (2018). Türkçe Ders Kitabı Etkinliklerinin Çoklu Zekâ Yaklaşımı Temelli Öğretim Açısından Değerlendirilmesi. *EKEV Akademi Dergisi*, (76), 57-78.
- Erden, M. (t.y.), *Sosyal Bilgiler Öğretimi*, Ankara: Alkım Yayınları
- Ertürk, S. (1997). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- Gülbahar, G. (2004). Birey Toplum Eğitim ve Öğretmen. *HAYEF Journal of Education*, 1(1), 223-236.
- Nas, R. (2000). *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*, Bursa: Ezgi Kitapevi Yayınları.
- Özbaran, S. (1998). Comments on the Survey From a Turkish Point of View. *The State of History Education in Europe*, 66-76.
- Safran, M. (2006), *Tarih Eğitimi Makale ve Bildiriler* (1.Baskı), Ankara: Gazi Yayınları
- Shoop, S. and Stout C. (2008), *Professional Development For Successful Classrooms – Teaching Social Studies Today*, Huntington Beach, CA: Shell Education
- Şiringel, N. (2006), *Sosyal Bilgiler ve Türkçe Öğretmenlerinin İlköğretim 6. ve 7. sınıfta Belirli Gün ve Haftalara İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Tazebay A. ve Çelenk S. (2008), *Türkçe Öğretimi*, Ankara: Maya Akademi Yayınları
- Türkoğlu, A. (2002), *Öğretmenlik Mesleğine Giriş* (2.Baskı), Ankara: Mikro yayınları
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yılmaz, G. (2002). *İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Vatan ve Millet Ünitesinde Çoklu Zekâ Kuramına Göre Geliştirilen Eğitim Durumunun Öğrencilerin Akademik Başarısına Etkisi ve Öğrenci Görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.